Tullirikostutkintaosasto
Tullirikostutkinnan asiantuntijat

25.9.2026

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausunto

Viite: HE 138/2026 vp

Tullin asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Tullin lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Tulli kiittää valiokunnan varaamasta tilaisuudesta osallistua asian valmisteluun ja lausuu esitutkintalain 3 lukuun ehdotetuista muutoksista seuraavaa.

Rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaaminen

Esitutkintalain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, että rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus koskee myös muuten kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla esitutkintaviranomaisen tietoon tullutta epäiltyä rikosta, jos 9 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät täyty.

Tulli pitää perusteltuna, että kirjaamisvelvollisuutta ei jatkossa olisi sellaisten tietoverkossa havaittujen rikosten osalta, joista ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja joiden esitutkinta jouduttaisiin ilmeisesti keskeyttämään 13 §:n mukaisesti. Muutoksen myötä esitutkintaviranomaisten resursseja voitaisiin kohdentaa tehokkaammin sellaisiin rikoksiin, joiden selvittäminen on tosiasiallisesti mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Esitutkinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Esitutkintalain 3 luvun 9 §:ssä säädetään tilanteista, joissa esitutkinta saadaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa tutkinnanjohtajan päätöksellä. Sen 1 momenttiin lisättäisiin mahdollisuus luopua toimenpiteistä myös silloin, jos on ilmeistä, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät. Viitatuissa säännöksissä säädetään eri perusteista syyttämättä jättämiselle.

Tulli pitää ehdotettua muutosta perusteltuna ja rikosprosessin sujuvoittamisen kannalta merkittävänä. Sääntely selkeyttää ja tarkoituksenmukaistaa toimivallan jakoa

esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välillä tilanteissa, joissa asian lopputulos on jo varhaisessa vaiheessa selkeästi ennakoitavissa. Muutos ei laajenna aineellisia edellytyksiä toimenpiteistä luopumiselle, vaan kyse on menettelyn tehostamisesta ja prosessiekonomian parantamisesta säilyttäen samalla asianosaisten oikeusturva.

Esitutkintatoimenpiteiden asettaminen tärkeysjärjestykseen

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:ssä säädetään velvollisuudesta toimittaa esitutkinta ilman aiheetonta viivytystä sekä erilaisista kiireellisyysperusteista. Lisäksi pykälän 5 momentissa säädetään mahdollisuudesta asettaa esitutkintatoimenpiteet olosuhteiden sitä edellyttäessä tärkeysjärjestykseen.

Tulli suhtautuu myönteisesti ehdotukseen täsmentää esitutkintatoimenpiteiden priorisointiperusteita. Säännöksen täydentäminen keskeisiä harkintaperusteita koskevalla luettelolla (rikoksen laatu ja laajuus, vanhentumisaika, asian merkitys epäillyn virka- tai työtehtävien kannalta sekä esitutkintatoimenpiteen kiireellisyys esitutkinnan tarkoituksen kannalta) parantaa sääntelyn läpinäkyvyyttä ja tukee yhdenmukaista soveltamiskäytäntöä.

Viimeisenä nimenomaisesti mainittavana priorisointiperusteena olisi esitutkintatoimenpiteen kiireellisyys esitutkinnan tarkoituksen kannalta. Mainittuun priorisointiperusteeseen liittyen hallituksen esityksessä tuodaan ilmi mahdollisuus ottaa huomioon muun muassa asianosaisen tai kuultavan todennäköinen siirtyminen ulkomaille. Tämä on Tullin toimialalla keskeinen näkökulma, sillä tullirikoksiin liittyy tyypillisesti kansainvälinen ulottuvuus, ja epäillyt tai muut kuultavat voivat siirtyä nopeasti Suomen ulkopuolelle. Tulli pitää tärkeänä, että esitutkinnan vaikuttavuus voidaan turvata tilanteissa, joissa henkilöt voivat muutoin jäädä viranomaisten tavoittamattomiin.

Tulli pitää myönteisenä, että luettelo ei ole tyhjentävä, vaan sisältää avoimen harkintakriteerin (“muut vastaavat seikat”) ja yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn näkemykseen siitä, esitutkinnan priorisointiperusteiden ei tule olla kaavamaisia ja joustamattomia, vaan mahdollistaa sen, että toimenpiteiden kiireellisyyttä voidaan arvioida tapauskohtaisesti.

Johanna Halonen
Tulliylitarkastaja

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta